

POSUDEK NA DIPLOMOVOU MAGISTERSKOU PRÁCI

Pracoviště: Ústav translatologie FF UK
Diplomant: Natalija Kargalceva
Název práce: Bulgakovův román *Mistr a Markétka* a jeho české překlady
Vedoucí práce: Prof. PhDr. Milan Hrala, DrSc.
Oponent: PhDr. Danuše Oganješjanová, CSc.

Diplomová práce se zabývá analýzou dvou českých překladů románu Michaila Bulgakova *Mistr a Markétka*, a to překladu z pera Aleny Morávkové (*Mistr a Markétka*. Praha, KMa 2002) a překladu Libora Dvořáka (*Mistr a Markétka*. Praha, Knižní klub 2005). Volbou tématu se diplomantka ujala nesnadného úkolu, protože originál je literární dílo velmi osobité (román v románu) a náročné na interpretaci. Prolínají se v něm dva příběhy ve dvou rovinách – současné moskevské a historické jeruzalémské, přičemž do roviny moskevské je zakomponována rovina třetí, nadpřirozená.

Diplomová práce má promyšlenou koncepci. První kapitola je věnována životu a dílu Michaila Bulgakova, druhá přibližuje tvorbu románu *Mistr a Markétka* se všemi peripetiemi jeho vzniku, třetí kapitola podává charakteristiku jednotlivých rovin románu. Na tuto úvodní literárněvědnou část pak navazuje ve čtvrté a nejrozsáhlejší kapitole vlastní translatologická analýza, vyústující v kapitole páté v charakteristiku překladů A. Morávkové a L. Dvořáka a v kapitole šesté v závěr.

První tři kapitoly jsou zpracovány přehledně, zajímavě a poutavě. Zejména druhá a třetí kapitola, snažící se zprostředkovat mj. filozofii románu, literární návaznost na domácí i světové autory a výklad díla z hlediska syžetu, kompozice a postav, jsou zdařilým východiskem translatologické analýzy. Nekoherentní je ale v těchto kapitolách (a zčásti i v kapitole čtvrté) skutečnost, že se zde vžitý český název románu střídá s neexistujícím názvem *Mistr a Markéta* (např. v Obsahu má druhá kapitola název *Mistr a Markétka*, ale na s.11 je tatáž kapitola nazvána *Mistr a Markéta* ap.).

Těžiště diplomové práce spočívá v translatologické analýze překladů románu. Vzhledem k tomu, že u tak složitého díla nebylo v rámci translatologické analýzy možné sledovat všechny aspekty překladu, diplomantka se soustředila jednak na převod reálií (zejm. vlastních a místních jmen a v moskevských kapitolách také názvů gastronomických pochoutek, parfémů a dalších reálií), jednak na volbu lexikálních prostředků, a to jak v příběhu moskevském, tak i jeruzalémském (kde si všímala hlavně převodu historismů, archaismů a biblismů). Přestože mohla v závěru konstatovat, že umělecké hodnoty románu jsou v obou překladech zachovány, zjistila zajímavé rozdíly v přístupu obou překladatelů k dílu i v uplatňování překladatelských postupů. Výborná je její analýza převodu vlastních jmen, kde také správně poukázala na nedostatky, které se v této oblasti vyskytly v moskevském příběhu u L. Dvořáka. Důkladně jsou zpracovány i další oblasti reálií. Diplomantka poukazuje na chyby v převodu názvů cizích parfémů u obou překladatelů a upozorňuje zejména na nesprávný převod biblických výrazů u A. Morávkové, který spolu s celkově vyšší konkretizací převodu lexikální roviny jeruzalémského příběhu vedl k tomu, že se překlad těchto pasáží ocitl v rozporu s autorovými úmysly. Pozoruhodné je také objevování čertovského nadpřirozena v textu moskevského příběhu a sledování jeho převodu a zaujmou i mnohé další závěry a poznatky.

Některá dílčí konstatování by si ovšem zasloužila rozvedení nebo upřesnění. Např. na s.62, kde se k převodu slov staroslověnských uvádí, že „většinou byla přeložena neutrálními

výrazy, jež sice zachovávají smyslovou hodnotu, ale již méně stylistickou“, postrádám kromě uvedení přímých ekvivalentů i širší pohled na styl překladů, stylistické kompenzace apod.

Na s. 43, kde se v souvislosti s převodem reálií poukazuje na to, že ve Dvořákově překladu se objevuje *milice, milicionář* i *policie, policista* by nebylo od věci se obrátit (tak jak to diplomantka udělala v jiné souvislosti) s dotazem na překladatele. Je zde substituce vskutku jen důsledkem nepozornosti? Byla by např. vůbec možná u Morávkové, jejíž překlad je staršího data?

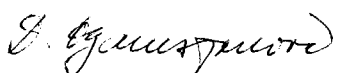
Na s. 58 se v souvislosti se slovem čalma uvádí, že tento ekvivalent není správný a že podobný výraz v češtině neexistuje. Bylo by třeba uvést to na pravou míru (viz SSJČ), zvláště v souvislosti s překladem. Na s. 12 je třeba poopravit název Spojená státní politická správa, který je zde uváděn jako český ekvivalent ОПИY. Na s. 43 je jako zkrácený název moskevské literární asociace nesprávně uveden Všedolit.

Na s. 75 se píše o „užívání aktualizovaného žargonu (narzan nejni)“ v Dvořákově překladu. V diplomové práci, ačkoli obsahuje podkapitolu Volba lexikálních prostředků, ke škodě věci chybí jakákoliv zmínka o prostředcích obecné češtiny.

Přes uvedené připomínky a výhrady svědčí diplomová práce jako celek o tom, že diplomantka citlivě vnímá originál i překlady a z porovnání rozdílů v dílčích překladatelských řešeních dokáže vyvodit závěry o interpretaci díla obou překladatelů a o kvalitě jejich překladů. Práce se bohužel nevyhnula nedostatkům pravopisným a interpunkčním, ojedinele i formulačním a v bibliografii chybám v oblasti transliterace.

Diplomová práce má všechny náležitosti, je zajímavá, splňuje svůj cíl a je přínosem k výzkumu oblasti, jíž se diplomantka věnovala. Doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji známkou velmi dobře.

V Praze dne 15. 01. 2007

PhDr. D. Oganješjanová, CSc.